

EUROOPA INIMÕIGUSTE KOHTU LAHENDITE LÜHIÜLEVAADE¹ 20.09.2021 - 24.09.2021

21. september 2021

Lahendid 74209/16; 75662/16; 19431/19 ja 19653/19 - õigus õiglasele kohtumenetlusele

Willems ja Gorjan vs. Belgia

Artikkel 6-1

Kaebajad C. Willems ja Y. J. Gorjan on Belgia kodanikud. Koos teiste süüdistatavatega mõisteti nad Namuri kriminaalkohtu poolt kriminaalkorras süüdi erinevates episoodides, mis olid seotud käibemaksu vältimisega.

Kaks esialgset kaebust (nr 74209/16 ja 75662/16) käsitlevad väidetavat formalismi Belgia kassatsioonikohtu poolt, mis on seotud 1. juuni 2016. aasta otsusega, millega keelduti kaebajate kaebusi vastu võtmast kaebajate kohta tehtud süüdimõistvate kohtuotsuste osas. Kaks teist kaebust (nr 19431/19 ja 19653/19) puudutavad kassatsioonikohtu keeldumist taasavada kriminaalmenetlus hoolimata Belgia valitsuse ühepoolsest avaldusest, mille alusel kohus kustutas kaebused oma kohtuasjade nimekirjast. Kaebajad tuginevad EIK pöördudes EIÕK artiklile 6 lõikele 1 (õigus õiglasele kohtumenetlusele).

EIK leidis kokkuvõtvalt, et esineb EIÕK artikkel 6-1 rikkumine, sest kassatsioonikohtu liigne formaalsus apellatsioonkaebuste lahendamisel õigusküsimustes on vastuvõetamatu. Advokaadi staatusega seotud tingimus oli kaebajate advokaadi poolt täidetud. Ta oli läbinud kassatsioonimenetluskoolituse, talle oli välja antud kassatsioonikaebuste esitamiseks nõutav tunnistus. Kaebajatele heideti ette, et nad tegid menetlusvea, kuna nad ei tõendanud oma esindaja advokaadi staatust. Kaebajate hinnangul oli selle nõude kohaldamine käesolevas asjas ja sellest tulenev kaebuste vastuvõetamatus ettenägematu ja ebaproportsionaalne taotletava eesmärgi suhtes.

EIK märgib sellega seoses, et menetlusõigus ei nõua, et menetlusdokumentidest peab ilmne advokaadil nõutava koolitustunnistuse olemasolu. Kassatsioonikohtu veebileht ega koolitusmäärused ei sisalda mingit teavet sellise nõude kohta. Sellegipoolest on oluline asjaolu, et kassatsioonikohtu veebilehel selgitatakse, et tõendit omavate advokaatide nimekiri on kättesaadav advokatuuride veebilehtedel ja seal oli ka otselink nendele veebilehtedele. Teisisõnu andis kassatsioonikohus ise võimaluse oma veebilehe kaudu teada saada, kas äsja kehtestatud juurdepääsureeglit kohtule on antud juhul järgitud.

EIK leidis ka, et kaebajate kaebus tuleb taastada kohtuasjade nimistusse (EIÕK artikkel 37-2).

[Lahend](#) (prantsuse keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte Riigi Teatajas](#)

21. september 2021

Lahend 61737/08 - väljendusvabadus

Dareskizb Ltd vs. Armeenia

Artikkel 10

Kaebaja on Armeenia ettevõtte, mis asjaolude toimumise ajal avaldas päevalehte *Haykakan Zhamanak* ("Armenian Times"), mis suhtus soosivalt toonase poliitilise opositsiooni poole.

¹ Lühiülevaates kajastatud lahendite valiku aluseks on EIK enda otsingumootoris avaldatud Legal Summary'd.

1. märtsil 2008 kuulutas president Robert Kocharyan välja Armeenias eriolukorra. Eriolukorraga kehtestati piirangud ka meediale. Eriolukord kestis 20 päeva. Eriolukorra ajal, 3. märtsi öösel riikliku julgeoleku ohvitserid takistasid *Haykakan Zhamanaki* trükkimist. Põhjuseid ei esitatud. Päevalehte üritati uuesti välja anda, kuid riigi julgeolekuametnikud takistasid seda. Päevalehe väljaandmine algas uuesti 21. märtsil 2008. Sama aasta aprillis pöördus kaebaja kohtusse, esitades kaebuse riikliku julgeoleku ametnike tegevuse peale ja nõudes, et avaldamist takistavad sätted - eelkõige presidendi dekreet - tunnistataks kehtetuks. Halduskohus keeldus kaebuse menetlemisest pädevuse puudumise tõttu. Konstitutsioonikohus otsustas esialgu, et kaebajal puudub kaebuse esitamise õigus, seejärel keeldus apellatsioonkaebuse läbivaatamisest.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja EIÕK artiklitele 10 (sõnavabadus) ja artikli 6 lõikele 1 (õigus õiglasele kohtulikule arutamisele).

EIK leidis kokkuvõtvalt, et päevalehe avaldamispiirangul ei olnud muud eesmärki kui see, et piirata valitsuse kriitikat ja see on vastuolus väljendusvabadusega, mis on konventsiooniga kaitstud. EIK tuvastas EIÕK artikkel 10 rikkumise.

EIK leidis ka, et halduskohtu keeldumine kaebuse esitanud ettevõtte juhtumi arutamisest, väites kohtualluvuse küsimusi, on EIÕK artikkel 6-1 rikkumine.

EIK leidis, et Armeenia peab kaebajal maksma 9000 eurot mittevõralse kahju hüvitiseks.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte Riigi Teatajas](#)

21. september 2021

Lahendid 66249/16; 66271/16; 75978/16; 77309/16; 77691/16; 1038/17; ja 52821/17- vara kaitse

Alijeva ja teised vs. Aserbaidžaan

Protokolli nr 1 artikkel 1

Kaebajad on seitse Aserbaidžaan kodanikku, kes kõik elavad Bakuus. Kaasus puudutab kaebajate kaebust, mille kohaselt Aserbaidžaan siseriiklikud kohtud jätsid nende kaebused rahuldamata (kaasaarvatud Riigikohus) siseriiklike õigusaktidega ettenähtud lisakompensatsioon saamiseks Sabaili linnaosas asuvate korterite eest Bakuus, mis olid 2011. aastal ja 2012. aasta alguses neilt võõrandatud maantee laiendamiseks. Nimelt 2011. aastal andis Bakuu linna täitev ameti (BCEA) juht korraldused, milles nõuti kaebajatelt korterite vabastamist. Nende korralduste alusel sõlmisid kaebajad BCEA juhataja asetäitjaga ostu-müügilepingud. Kaebajad kirjutasid BCEA-le mitu aastat hiljem, et nende korterid on riigi vajadusteks sundvõõrandatud ja palusid täiendavat hüvitist vastavalt presidendi 26. detsembri 2007. aasta dekreedile nr 689. BCEA keeldus maksmast täiendavat hüvitist.

EIK-sse pöördudes tuginevad kaebajad konventsiooni protokoll nr 1 artiklile 1 (vara kaitse) ja artiklile 14 (diskrimineerimise keeld) rikkumisele, sest leiavad, et Aserbaidžaan siseriiklike kohtute keeldumine hüvitise määramisest oli vastuolus teiste, samas naabruskonnas elavaid isikuid puudutanud sarnaste kohtuasjadega. Samuti väidavad kaebajad, et ametivõimud ütlesid neile, et lisakompensatsioon on ainult võimalik siis, kui nad oleksid müünud korterid riigile mitte BCEA-le.

EIK leidis, et kui kaebajate täiendava hüvitise nõuded olid Riigikohtu lõplike otsustega tagasi lükatud, tuginedes järeldusele, et nende kinnisvara ei olnud riigi vajadusteks sundvõõrandatud, siis mitmel muul juhul jättis Riigikohus madalama astme kohtuotsused jõusse, mis lubasid esitada täiendavaid hüvitise nõudeid, mida esitasid kaebajatega sama piirkonna naabruses elavad teised isikud, keda BCEA

korraldus oli sarnaselt mõjutanud ja, kes samadel põhjustel sarnast hüvitist nõudsid. Viimastel juhtudel oli Riigikohus jõudnud järeldusele, et vaatamata sellele, et ametivõimud ei järginud asjakohast sundvõõrandamismenetlust, oli vaidlusalune vara riigile sundvõõrandatud. Veelgi enam, Riigikohus oli ühes oma otsuses viidanud ka varasemate sarnaste juhtumite olemasolule, kus hüvitisnõuded olid lubatud. Valitsus ei olnud väitnud, et selline lähenemisviis, mis näis tunnistavat kaebajate õiguspärase ootuse saamist 20% hüvitise saamiseks, oli tingitud üksikust kohtuveast või et see oli mingil põhjusel ebaoluline kaebajate juhtumitele. Kaebajate nõuet täiendada 20% hüvitise saamiseks toetas selgelt tuvastatav Riigikohtu praktika. **EIK leidis, et Riigikohtu suutmatus järgida oma senist väljakujunenud kohtupraktikat, mille tulemused kaebajad ei saanud seadusjärgset lisahüvitist on protokoll nr 1 artikkel 1 rikkumine.**

EIK mõistis kaebajatele välja summad vahemikus 3640 eurot kuni 7930 eurot varalise kahju hüvitiseks ning igale kaebajale 3000 eurot mittevaralise kahju hüvitiseks.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte Riigi Teatajas](#)

21. september 2021

Lahend 20914/07- õigus elule

Carter vs. Venemaa

Artikkel 2

Kaebaja on Aleksandr Litvinenko lesk. Kaasus puudutas kaebaja abikaasa A. Litvinenko mürgitamist ja tema surma uurimist. A. Litvinenko töötas Venemaa julgeoleku- ja luureasutuste heaks enne Ühendkuningriiki asumist, kus talle anti varjupaik. 2006. aastal ta mürgitati Londonis poloonium 210-ga (radioaktiivne aine) ja suri. Avalik uurimine Ühendkuningriigis leidis, et mörva viisid läbi A. Lugovoy ja D. Kovtun, kes tegutsesid kellegi teise nimel.

EIK-sse pöördudes tugineb kaebaja EIÕK artiklitele 2 (õigus elule) ja artiklile 3 (ebainimliku või alandava kohtlemise keeld). Kaebaja leiab, et tema abikaasa A. Litvinenko mõrvati eriti piinaval viisil A. Lugovoy ja teiste isikute poolt, kes tegutsesid agentidena ning, kes tegutsesid Venemaa teadmisel ja kaasabil. Kaebaja leiab ka, et Venemaa ametivõimud ei ole mörva osas teostanud efektiivset uurimist.

EIK leidis, et tegemist veenva juhtumiga, et A. Lugovoy ja ja D. Kovtun tegutsesid Venemaa agentidena. EIK märkis, et Venemaa pole suutnud esitada ühtegi veenvat selgitust, et vaidlustada Ühendkuningriigis läbiviidud uurimise tulemusi. EIK leidis ka, et Venemaa ametivõimud ei ole läbi viinud efektiivset siseriikliku juurdlust, et tuvastada sündmuse asjaolusid ning vajadusel korraldada selle sündmuse eest vastutavaid isikuid.

EIK leidis, et on toimunud EIÕK artikkel 2 rikkumine ning mõistis kaebajale mittevaralise kahju hüvitiseks 100 000 eurot ning 22 500 eurot kulude katteks.

Kohtunik Dedov avaldas osaliselt otsuse suhtes eriarvamust, mis on lisatud kohtuotsusele.

[Lahend](#) (inglise keeles)

[Kokkuvõte Riigi Teatajas](#)